

Framtiden i våre hender
Mars – 2026

Tekstilavgift: Mer bruk, mindre kast

av Åsa Paaske Gulbrandsen

Framtiden i
våre hender

Forfatter

Åsa Paaske Gulbrandsen
Politisk rådgiver,
Framtiden i våre hender

Tittel: Tekstilavgift: mer bruk, mindre kast

Utgivelse: Notat

Utgiver: Framtiden i våre hender

Ansvarlig redaktør: Johan Hermstad Reinertsen

Kvalitetssikrer: Mia Bjerkestrand

Forsidefoto: joruba / istockphoto

Det oppfordres til å sitere og bruke opplysninger fra dette notatet. Framtiden i våre hender oppgis som kilde.

Innhold

Innhold	2
1 – Forbruksvridning gjennom særavgift	3
Stor miljøeffekt.....	3
Særavgift på tekstiler	3
Struktur, proveny- og utslippsvirkning	4
2 – Tiltak for et sirkulært klesforbruk	5
1) Momsutt for reparasjon, gjenbruk og utleie av tekstilvarer.....	5
2) Sirkulær bransjestøtte – omsetningsstøtte og investeringsfond	6
3) Opprydding av eksportert klesavfall og krisepakke til innsamlerne	7
Krisepakke til innsamlerne.....	8
3 – Innretting og organisering	10
Frivillig søkeordning eller en særavgift og statlig støtteordning?	10
Tempo som viktigste faktor.....	11
4 – Vedlegg	12

1 – Forbruksvridning gjennom særavgift

Nordmenn er i verdenstoppen på bruk og kast av tekstiler. Dette til tross for at høyt tekstilforbruk påfører betydelig skade på natur og miljø. Ekspertene slår fast at det som har størst effekt på miljøvirkningen av tekstiler er å få ned forbruket. Vi trenger med andre ord en aktiv politikk som reduserer lineært tekstilforbruk og samtidig tilrettelegger for sirkulær omstilling.

Stor miljøeffekt

Nordmenn importerer 99,5% av tekstilene som forbrukes.¹ Tekstilkonsumet vårt er den femte største bidragsyteren til norske forbruksbaserte klimagassutslipp. Den internasjonale tekstilindustrien har et betydelig, negativt miljøfotavtrykk. Opptil 8-10% av globale klimagassutslipp kommer fra tekstilsektoren², og opptil 35% av mikroplasten i havet stammer fra tekstiler³. Store deler av klima- og miljøpåvirkningen er knyttet til produksjonsfasen, som foregår i økonomier som mangler reguleringer av negative eksternaliteter. I tillegg er opphopning av tekstilavfall blitt et globalt problem.

Å bruke tekstilene som allerede er produsert lenger er vesentlig for å få ned forbruket av nye tekstiler. Likevel viser enkelte undersøkelser at bruktkjøp ofte kommer i tillegg til å handle nytt.⁴ Derfor er det behov for både pisk og gulrot. Vi trenger en aktiv politikk for å både redusere forbruk av nye tekstiler, og samtidig insentivere til reparasjon, gjenbruk og utleie av allerede produserte tekstiler. I dette notatet anbefaler Framtiden i våre hender et sett med virkemidler for å få ned overforbruket av tekstiler, og samtidig få fart på en forbruksvridning fra lineært til sirkulært.

Særavgift på tekstiler

Høyt forbruk av tekstiler påfører skade for natur og miljø, og bør derfor begrenses gjennom avgift. Det konkluderer Ekspertgruppen for sirkulærøkonomi med i rapporten Ikke rett fram.⁵ På oppdrag fra Stortinget utredet de en tekstilavgift.⁶ Utredningen resulterte i en faglig anbefaling om særavgift på nye tekstiler. Ekspertgruppen anbefalte samtidig overføring til sirkulære modeller, for å flytte tekstilforbruket fra lineært til sirkulært.

En tekstilavgift etter Ekspertgruppens modell har til formål prise inn klima- og miljøbelastninger som det norske forbruket medfører og å redusere det norske forbruket. Redusert forbruk vil også bidra til redusert mengde av tekstilavfall og brukte tekstiler som sendes ut av landet.

¹ Norsus og Norion, 2023: [Kunnskapsstatus for tekstiler og tekstilavfall i Norge](#)

² Quantis, 2018: [Measuring fashion. Environmental Impact on the Global Apparel and Footwear Industries Study.](#)

³ Boucher og Friot, 2017: [Primary Microplastics in the Oceans: A Global Evaluation of Sources.](#)

⁴ OsloMet/Forskningsinstituttet SIFO, 26.05.2020: [Gjenbruk av klær er ikke så vanlig som du tror](#)

⁵ Klima- og miljødepartementet, mai 2025: [Ikke rett fram. Rapport fra Ekspertgruppen for utredning av virkemidler for å fremme sirkulære aktiviteter](#)

⁶ [Budsjettforlik mellom Ap/Sp og SV 2025](#), punkt 14.

Struktur, proveny- og utslippsvirkning

Ekspertgruppen anbefaler en avgiftsstruktur som kombinerer en fast stykk-komponent og en variabel vekt-komponent. En stykk-komponent er et viktig element for å sikre at de letteste og billigste tekstilene, som ofte er laget av plast, treffes av særavgiften. På den måten vil fast fashion-segmentet ilegges en prosentvis høyere avgift enn mer kvalitetsorienterte aktører som opererer i et høyere prissegment.

Ekspertgruppens forslag legger til grunn tre eksempler på mulige prisnivå for vekt-komponenten på henholdsvis 50, 150 og 300 kr pr kg. Med utgangspunkt i en priselastisitet på 0,75 viser våre beregninger viser at en slik avgift kan gi et **proveny på om lag 8 milliarder kroner**. Her har vi tatt utgangspunkt i det *laveste* eksempelnivået forutsatt en vekt-komponent på 50 NOK per kilo og stykk-komponenten på 15 NOK.⁷ Dette viser at en særavgift kan gi viktige midler som bør benyttes til å utvikle en robust sirkulær tekstilsektor i Norge.

Formålet med en særavgift er å redusere forbruket av tekstiler. Med nevnte antagelser til grunn, kan en slik avgift med laveste foreslåtte avgiftsnivå redusere import av tekstiler med 10 677 tonn årlig.⁸ Basert på et *lavt* anslag i antall CO₂-ekvivalenter per kilo tekstil produsert⁹, vil det bety en **utslippsreduksjon på 94 000- tonn CO₂-ekvivalenter årlig**¹⁰. Det tilsvarer det årlig samlede utslippet til mer enn 14 000 nordmenn.¹¹

⁷ Se tabell 12.3 og 12.4 i [Ikke rett fram](#) for forutsetninger. Se vedlegg for våre utregninger.

⁸ Sett i forhold til SSBs importstatistikk for tekstiler i 2024, gjengitt i kap 12, [Ikke rett fram](#).

⁹ Ekspertgruppens anslag per kilo importert tekstil er 8,8 kg CO₂ pr kilo tekstil. Dette estimatet inneholder ikke andre virkninger som areal-, vann-, kjemikaliebruk osv. Det er derfor sannsynlig at CO₂-anslaget er høyere enn dette eksempelet.

¹⁰ Se vedlegg 1 for utregning og forutsetninger.

¹¹ Basert på et årlig utslipp per nordmann på 6,7 tonn CO₂-ekvivalenter i 2024. Kilde: [Norsk Klimastiftelse: Utslipp per innbygger i 2024](#) og [13931: Klimagasser AR5, etter kilde \(aktivitet\), statistikkvariabel, år og komponent](#)

2 – Tiltak for et sirkulært klesforbruk

Ekspertgruppen fastslår at inntektene fra en særavgift på nye tekstiler bør benyttes til å flytte forbruk fra lineært til sirkulært. Denne omfordelingen er avgjørende for legitimiteten til en miljømotivert avgift.¹² En tekstilavgift kan bidra til å rette opp den økonomiske balansen mellom lønnsomheten i lineære forretningsmodeller og mer arbeidskrevende sirkulære modeller innen tekstilsektoren. Det vil også kunne gi verdifull finansiering til tiltak som oppfyller målene i regjeringens samfunnsoppdrag for sirkulærøkonomi. Her anbefaler vi tre grep tekstilavgiften kan finansiere for å støtte opp om en sirkulær bransje.

Små marginer i en mangfoldig bransje

Framtiden i våre hender er i tett dialog med næringsaktørene i den sirkulære delen av tekstilbransjen. Dette er en mangefasettert bransje, ofte med hybride forretningsmodeller. Noen får donert brukte varer og selger disse, etter en omfattende innsamlings- og sorteringsprosess. Andre kjøper inn og selger brukt. Stadig flere driver kommisjonssalg, mens andre driver kombinasjon av alle disse formene. Noen kombinerer salg i butikk med nettsalg. Enkelte selger nye varer i tillegg til å tilby et utvalg brukt. Noen kombinerer reparasjonstilbud og omsøm i sine butikker. Atter andre tilbyr merkevarereparasjoner i tillegg til å reparere og videreselge kasserte varer. Noen kjøper inn varer og leier eller leaser ut til kunder og abonnenter.

En så mangfoldig bransje har ulike utfordringer og behov. Felles er likevel at marginene er små og konkurransen er hard i et marked der nye klær og tekstiler blir stadig billigere og enklere for forbruker å klikke hjem. Det er mer arbeidskrevende å klargjøre ombruk for salg både i butikk og digitalt enn i en butikk som selger nye varer og flere av samme produkt. Å ta vare på ressurser som allerede er i omløp krever kompetanse om sortering, materialer og marked. Arbeidskostnaden per solgte plagg er langt høyere enn i lineære forretningsmodeller

Flere aktører forteller at dagens marked favoriserer lav pris og høy omløpshastighet fremfor lang brukstid. Det gjør det krevende å konkurrere på like vilkår med nyproduserte varer. For mange er det krevende å operere med lave fortjenestemarginer, men samtidig belastet med ordinære kostnader som merverdiavgift på lik linje med virksomheter som selger nye varer med høyere marginer. Dagens avgifts- og kostnadsstruktur tar i liten grad hensyn til at sirkulære forretningsmodeller opererer med lavere vareverdi og mindre fortjeneste per transaksjon. Det gjør det krevende å drive økonomisk bærekraftig.

De sirkulære forretningsmodellene bidrar til redusert avfall, lavere ressursbruk og lokal sysselsetting. Med bedre tilpassede rammevilkår kan denne typen virksomheter spille en viktig rolle i det grønne skiftet. Her anbefaler Framtiden i våre hender tre grep for skademinimering av lineært tekstilforbruk, samt oppretting av økonomiske skevheter og oppbygging av en sirkulær bransje.

1) Momskutt for reparasjon, gjenbruk og utleie av tekstilvarer

Dagens avgifts- og skattesystem bør i større grad belønne arbeid og gjenbruk fremfor nyproduksjon og vareimport. Bransjeaktører peker selv på redusert merverdiavgift på reparasjon og bruktsalg som et målrettet grep som vil gi bedre driftsmarginer. Ekspertgruppen åpner også for redusert merverdiavgift som ett av flere mulige grep.

¹² Bruvoll og Lindhjem, 2021: [Sett pris på klimaet - økt aksept for avgifter som virker](#). Rapport av Menon Economics

I tillegg oppfordrer det nye EU-direktivet om reparasjonsrett medlemsland til å bruke reduserte mva-satser for å øke reparasjon.¹³ EUs merverdiavgifts-direktiv åpner i utgangspunktet ikke for redusert sats på brukte varer. Derfor bør en slik ordning notifiseres til og godkjennes av Eftas overvåkingsorgan (ESA) før det kan tre i kraft. Sverige har løst dette for reparasjon. Det bør være mulig å løse også i norsk sammenheng.

Det er ikke gitt at et kutt i merverdiavgift direkte reflekteres i prisen forbruker betaler. Likevel er det rimelig å anta at bedre handlingsrom for næringsaktørene som tilbyr brukt, reparasjon eller utleie, kommer forbrukeren til gode gjennom et bredere tilfang av tilbud og på sikt mer konkurranse mellom disse.

Framtiden i våre hender anslår en samlet provenyeffekt på 500 mill kr for kutt i merverdiavgift på reparasjon, utleie og bruksalg av klær og tekstiler.

Provenyberegning av momskutt

Det er krevende å beregne provenyvirkning av redusert merverdiavgift på bruksalg, reparasjon og utleie av tekstilvarer.

På [tidligere budsjettspørsmål](#) har Finansdepartementet estimert 500 mill i provenytap for reparasjoner av *reparasjoner av klær og sko, husholdnings- og fritidsvarer*. Finansminister Stoltenberg har på [spørsmål i Storting anslått](#) en provenyvirkning på 100 mill kr for å redusere merverdiavgiften på salg av brukte varer fra 25 pst. til 12 pst. Begge disse estimatene inkluderer langt flere varekategorier enn klær og tekstiler.

2) Sirkulær bransjestøtte – omsetningsstøtte og investeringsfond

Med gjennomgående lave marginer og krevende marked, er det lite rom for investering og utvikling av drift som gjør det sirkulære tilbudet mer tilgjengelig for kunder. Reparasjonsaktører forteller om utviklingsmuligheter i nye maskiner og utvikling av programvare for bedre kommunikasjonsflyt mellom kunde og reparatør. Brukt- og kommisjonssalgssaktører forteller om potensiale i bruk av KI for å samordne informasjon om tilgjengelige varer og å tilby netthandel. Men det finnes ikke økonomi til å utvikle virksomheten.

En aktør beskriver det slik:

Vi har lave marginer og høye faste kostnader til husleie og lønn, samtidig som driften er arbeidskrevende. Det gjør det vanskelig å sette av penger til både å utvikle virksomheten videre og sikre en buffer for dårlige tider. I tillegg finnes det få støtteordninger eller fordeler som gjør det lettere å drive med gjenbruk sammenlignet med vanlig varehandel.

Støtte til oppstarts- og vekstfasen for sirkulære aktører ville gjort det mulig å skalere med lavere økonomisk risiko.

Det finnes flere prosjekter, initiativ og ordninger i europeiske land som har til formål å støtte sirkulær næringsutvikling innen tekstiler. Noen eksempler er Texdan-prosjektet (ca 2,8 mill EUR over 30-måneder)¹⁴, Textiles for the future (60 mill EUR over 3 år)¹⁵, i tillegg vedtok Danmark i 2024 å utarbeide en nasjonal handlingsplan for bærekraftige tekstiler. Det er nedsatt et sekretariat og satt av 40 millioner til oppfølging av handlingsplanen.¹⁶

I Norge har vi Innovasjon Norge som årlig forvalter midler til næringslivsinvesteringer, men foreløpig ingen tilskuddsordninger til omstilling av tekstilsektoren. For budsjettåret 2026 fikk Innovasjon Norge

¹³ EU-kommisjonen, juni 2024: [Directive on repair of goods, 2024/1799](#)

¹⁴ Danube region-samarbeid: [TEX-DAN Moving forward with circularity in textile and fashion value chains](#).

¹⁵ EU-kommisjonen, 20. mars 2025: [EU boosts innovation with new European partnerships in advanced materials, textiles and photovoltaics](#)

¹⁶ Miljø- og likestillingsministeriet, Danmark. Pressemelding, 25. november 2024: [Mindre overforbrug og spild: Nu kommer der en national handlingsplan for tekstiler](#)

kutt i sine tilskudds til miljøteknologi (reduisert med 72 mill), Grønt investeringstilskudd (avvikles og rammen på 100 millioner kroner kuttes) og "Grønn industrifinansiering" ble redusert fra 5 til 4,1 milliarder kroner.¹⁷

Likevel har EU et finansieringsgap på 29 milliarder EUR til sirkulær omstilling.¹⁸ Circular Norway er i gang med en lignende analyse for norsk økonomi.¹⁹

Det er med andre ord behov for økt finansiering til sirkulær omstilling, og spissede ordninger for tekstilbransjen. Med en tekstilavgift til grunn har Norge anledning til å være et foregangsland i europeisk sammenheng. Framtiden i våre hender foreslår derfor et at det avsettes en større sum som næringsaktører kan søke til for å utvikle nødvendig programvare, investere i maskiner, ny teknologi og annen utvikling som er nødvendig for å få fart i vekslingen mellom lineært til sirkulært næringsliv og forbruk. Den søkbare ordningen bør organiseres av etablerte strukturer, for eksempel gjennom Innovasjon Norge på oppdrag fra Klima- og miljødepartementet. **Estimat: 500 mill NOK.**

3) Opprydding av eksportert klesavfall og krisepakke til innsamlerne

Bildene av klesavfall i Atacamaørkenen i 2022 sjokkerte en hel verden.²⁰ De viste tydelig at overforbruk av tekstiler har blitt et globalt avfallsproblem. EU har innført krav om utvidede produsentansvarsordninger for tekstiler, og Regjeringen har fulgt opp med å delegere forskriftsansvar til Miljødirektoratet.

I 2025 var mengde brukte klær og tekstilavfall som ble eksportert så stor at den tilsvarte 52% av den mengden klær og tilbehør til klær som ble importert.²¹ Majoriteten av denne eksporten går til sortering i

Økte eksportmengder

I 2025 ble 32 865 tonn brukte tekstiler og 1 425 tonn tekstiler tekstilavfall eksportert fra Norge (SSBs eksportstatistikk, 2025). Samlet ble 33 881 tonn brukte tekstiler eksportert. Til sammenligning var importmengden i tollkategorien Klær og tilbehør til klær» samme år 65 652 tonn (SSBs importstatistikk 2025).

europiske land, som igjen eksporterer videre til gjenbruk eller materialgjenvinning i Afrika og Asia.²² Likevel er det slik at alle tekstiler blir til avfall til slutt. Rapporter fra gjenbruksaktører i Ghana og Kenya tilsier at opptil 40% av disse mengdene aldri når sluttbruker og blir til avfall i naturen.²³ Det viser tydelig at alle tekstiler blir avfall til slutt, og har en avfallskostnad også ved eksport.

Miljødirektoratet har lagt fram et forslag til utvidet produsentansvarsordning for tekstiler.²⁴ Forslaget inneholder ikke mekanismer som krever finansiering

av den tekstilstrømmen som årlig eksporteres til sortering, gjenbruk og materialgjenvinning i andre deler av verden – og til slutt avfallsbehandling.

Kostnadsestimater for håndtering av tekstilavfall er under diskusjon i takt med at de europeiske produsentansvarsordningene utvikles. To estimat vi kan ta utgangspunkt i er 10 SEK per plagg

¹⁷ Innovasjon Norge, 15. januar 2026: [Kutt i innovasjon Norge](#)

¹⁸ European Environmental Agency, 29.09.2025: [Briefing: Circular economy financing and strategies](#)

¹⁹ Circular Norway, 18.12.2025: [Ny studie vil avdekke finansieringsgapet i den sirkulære økonomien](#)

²⁰ NRK Urix, 9.02.2022: [På «klesindustriens kirkegård» i Chiles ørken.](#)

²¹ Se tekstboks for import- og eksport-tall fra SSB 2025.

²² European Environmental Agency, Februar 2023: [EU exports of used textiles in Europe's circular economy](#)

²³A) Changing Markets og Clean up Kenya, Februar 2023: Trashion: [The stealth export of waste plastic clothes to Kenya](#)

B) The Or Foundation, Februar 2023: [Stop Waste Colonialism: Leveraging Extended Producer Responsibility to Catalyze a Justice-led Circular Textiles Economy](#)

²⁴ Miljødirektoratet 28.10.2025: [Tekstilbransjen an få strengere krav som aukar ombruk](#)

(Naturskyddsföreningen)²⁵ og mellom 0,5-2,5 USD per plagg (OR Foundation)²⁶. Basert på disse to kostnadsestimatene og mengdene brukte tekstiler som ble eksportert fra Norge i 2025, tilsvarer det en årlig eksportert avfallsbehandlingskostnad på mer enn 1,2 milliarder NOK.

Antakelse, kilde	Sum	Enhet
Eksportmengde kg 33 881 000 kg (SSB 2025, samlet for kategorier "Brukte tekstiler" og "tekstilavfall")	33 881 000	Kg
Gjennomsnittsvekt pr tekstil 0,34 kg (Ekspertgruppen)	0,34	Kg
Antall plagg	99 650 000	Plagg
Avfallskostnad per plagg, gjennomsnitt av estimat fra Naturskyddsföreningen og OR Foundation	12,50	NOK
Eksportert avfallskostnad 2025	1 245 625 000	NOK

Inntil produsentansvaret pålegger produsenter å finansiere avfallsbehandling av tekstilvarer også ved eksport, anbefaler vi at deler av provenyet fra tekstilavgiften benyttes til oppryddingstiltak i land i sør som importerer brukte tekstiler fra Europa. **Det kan organiseres som et søkbart fond og bør være i størrelsesorden 1,25 mrd NOK. Vi foreslår at fondet kan organiseres gjennom eksisterende strukturer i NORAD.**

Krisepakke til innsamlerne

I forkant av innføring av produsentansvaret har kommunene fått nytt krav i Avfallsforskriften om separat innsamling av tekstiler til materialgjenvinning og gjenbruk fra 2025. Utfordringen er at både sorteringskapasitet, gjenbruksmarked og gjenvinningskapasitet er begrenset. I tillegg er det globale markedet i økende grad mettet. Resultatet er et stort overskudd av brukte tekstiler som eksporteres til land i sør uten avfallshåndteringsmekanismer, som beskrevet over.

Aktørene som driver innsamling, sortering og materialgjenvinning av brukte klær og tekstiler har liten kapasitet, sett i forhold til mengdene som samles inn/sirkulerer. Derfor går store deler til forbrenning og eksport, og med stor økning eksport av tekstilavfall i 2025. Inntil produsentansvaret er på plass for å finansiere avfallshåndtering av tekstilvarene som er satt på markedet, foreslår vi en krisepakke til innsamlingsaktørene som en overgangsordning.

Estimat krisepakke: 150 mill.²⁷

Innsamlingskrise

I løpet av høsten 2025 varslet flere av tekstilinnsamlerne krise. Innsamlede mengder økte, kvaliteten falt og eksportprisen dalte. To innspill fra innsamlings- og avfallsaktørene ble formulert og sendt som innlegg til partiene som forhandlet budsjett. Ett innspill estimerte et underskudd på 18 750 000 NOK til behandling av de økte innsamlede tekstilmengdene for 2026. Det andre innspillet estimerte et behov for 150 millioner til håndtering av innsamlede mengder, i tillegg til utbygging av et mer robust innsamlings- og sorteringssystem. Framtiden i våre hender støttet det siste innspillet, og ser det som avgjørende å sikre trygg avfallshåndtering av mengdene som samles inn også i fremtiden.

²⁵ Naturskyddsföreningen, september 2025: [Notan för Textilberget – hög tid för sterkt producentansvar](#)

²⁶ The Or Foundation, Februar 2023: [Stop Waste Colonialism: Leveraging Extended Producer Responsibility to Catalyze a Justice-led Circular Textiles Economy](#)

Total provenyvirkning av forslagene

Forslag	Virkning NOK (- der statlige inntekter øker)
Tekstilavgift	- 8 000 mill
Momsutt for reparasjon, brukt, utleie	500 mill
Grønn støtteordning	500 mill
Oppryddingsfond	1 250 mill
Midlertidig krisepakke	150 mill
Balanse	- 5 600 mill

3 – Innretting og organisering

Frivillig søkeordning eller en særavgift og statlig støtteordning?

Ekspertgruppen kommer i sin rapport med en klar anbefaling om å innføre en særavgift på tekstiler, i kombinasjon med at provenyet fra avgiften finansierer tiltak for økt sirkulært forbruk av tekstilvarer. Hvordan kan det organiseres?

I Norge finnes en rekke eksempler på særavgifter som er begrunnet i bestemte formål og øremerket skademinimering eller forbruksvridning. Noen av disse er CO₂-avgiften, NO_x-avgiften og sukkeravgiften. I noen tilfeller er det opprettet bransjeavtaler mellom myndighetene, der næringslivet i stor grad organiserer oppkreving av avgift og utdeling av midler til skadereduserende tiltak. Næringslivets NO_x-fond og Handelens Miljøfond er slike eksempler for henholdsvis NO_x-avgiften og plastposeavgiften. I motytelse får næringslivet fritak for det som ellers ville vært organisert som en fiskal avgift. Felles for disse to bransjeavtalene er at avgiften de forvalter er forankret i vedtatte reduksjonsmål. NO_x-fondet skal oppfylle Norges forpliktelser i Gøteborgprotokollen og EUs takdirektiv, og Handelens Miljøfond skal oppfylle Norges forpliktelser i EUs plastbæreposedirektiv. Inntil det er anbefalt nasjonale reduksjonsmål for tekstilforbruk eller Norge på annet vis er forpliktet til å redusere forbruket, anbefaler vi at en særavgift innhentes og organiseres av staten.

En av årsakene til at vi anbefaler en statlig ordning er at bransjeavtalene i stor grad er frivillige ordninger der næringsaktører fungerer som medlemmer. Vi frykter betydelige gratispassasjerer i en ordning der en tekstilavgift organiseres gjennom en bransjeavtale. Særlig aktører som selger varer gjennom markedsplasser som Temu, Alibaba og Shein, vil være krevende å inkludere i en frivillig ordning, til tross for at deres markedsandel ser ut til å være betydelig. Vår vurdering er at gratispassasjerer i en ordning som utfordrer bransjens rådende forretningsmodell vil gi lite legitimitet og oppslutning til ordningen.

Bransjeavtaler	Forankret i mål fra internasjonale forpliktelser?	Mekanisme mot gratispassasjerer?	Reduksjonsmål?	Utfordrer reduksjon bransjens rådende forretningsmodell?
NO_x-fond	Ja	Avgift dersom en står utenfor bransjeavtalen	Ja	Nei
Handelens miljøfond	Ja	Ingen	Ja	Nei
Et bransjestyrt tekstilavgift-fond	Nei	?	?	Ja

Vår anbefaling til organisering og avgrensning

Framtiden i våre hender anbefaler at særavgift for tekstiler oppkreves som en statlig avgift for alle som setter nye tekstilvarer på det norske markedet. Vi mener det vil skape best forutsigbarhet og likest mulig konkurransevilkår for aktørene. Miljødirektoratets forslag til den kommende produsentansvarsordningen for tekstiler foreslår en et sett med tolltariffkoder for å definere tekstilvarer

som avgiftsobjekter og et sett med definisjoner for produsenter for å avgrense avgiftssubjekter i ordningen. Vi foreslår at de samme definisjonene benyttes for en særavgift for tekstiler.

Videre anbefaler vi at staten gjennom Klima- og miljødepartementet har det overordnede ansvaret for forvaltning, med mulighet til å delegerer ansvar til underliggende etater eller strukturer som Innovasjon Norge.

I vårt forslag til innretning er provenyeffekten for statlige inntekter positiv. Grepene genererer samlet sett rundt 5,6 milliarder kroner i året. Samtidig forutsetter en sirkulær omstilling at utdanningssystemet stiller opp med kompetanseutvikling, at arbeidspolitikken og NAV understøtter jobboverganger og at samfunnets infrastruktur ligger til rette for sirkulære forretningsmodeller. Slike funksjoner får ikke dedikert oppmerksomhet i dette notatet, men vi minner om hvorfor det er naturlig at deler av statens proveny fra en tekstilavgift overgår de direkte utgiftene til målrettede sirkulære grep i tekstilbransjen.

Tempo som viktigste faktor

Allerede hittil i 2026 har flere bruktkonsepser lagt ned eller gått konkurs på grunn av krevende rammevilkår. Samtidig øker aktører innen ultrafast fashion sin markedsandel. Det viser viktigheten av å komme i gang med tiltak for å flytte tekstilforbruk fra linært til sirkulært så raskt som mulig. I likhet med Ekspertgruppens vurdering mener vi det viktigste er å komme i gang, og at avgifts- og tilskuddsordningen bør evalueres jevnlig heller enn å sette i gang nye utredninger i forkant av innføring. Tempo er den viktigste faktoren i dette skiftet.

4 – Vedlegg

Skrevet av Mia Bjerkestrand, fagrådgiver i Framtiden i våre hender

Framtiden i våre hender har gjort flere beregninger og modelleringer av virkningen av å innføre av en særavgift på nye tekstiler. Disse beregningene er i sin helhet basert på Ekspertgruppen for utredning av virkemidler for å fremme sirkulære aktiviteter rapport «Ikke rett fram» kapittel 12 om tekstiler²⁸. I dette vedlegget legger vi frem våre utregninger på virkningene en tekstilavgift kan ha på proveny, etterspørsel og utslipp. Våre beregninger tar utgangspunkt i de forutsetninger og parametere som ligger til grunn i rapporten. Den baserer seg på SSBs registrerte data for import og verdier fra 2024. Det er også grunnlaget for våre utregninger.

Forutsetninger og antakelser

Vi tar utgangspunkt i forutsetningene i tabell 12.3 og anslagene i tabell 12.4 i rapporten «Ikke rett fram». Disse ligger under rapportens underkapittel 12.5.4 Særavgift for tekstiler. Ekspertgruppen anslår priselastisiteten på nye tekstiler til -0,75 basert på en vektning av elastisiteter på de forskjellige produktgruppene som inngår i importtallene. Her gjengir vi tabellene i rapportens underkapittel 12.5.4 Særavgift på tekstiler.

Tabell 12.3 Forutsetninger

<i>Husholdningstekstiler, klær og sko</i>	
<i>Import 2024, tusen tonn</i>	91
<i>Import 2024, mrd. kroner</i>	37
<i>Import 2024, kg per person</i>	16,3
<i>Gjennomsnittlig vekt</i>	0,34
<i>Gjennomsnittlig importverdi</i>	138
<i>Gjennomsnittlig anslått salgspris, inkl. MVA</i>	259
<i>Gjennomsnittlig importverdi per kg</i>	401
<i>Gjennomsnittlig anslått salgspris per kg, inkl. MVA</i>	752
<i>Elastisitet</i>	-0,75

Tabell 12.4 Anslått virkning av særavgift på pris, utgifter per person, etterspørsel og proveny

<i>Avgiftssats (kroner per kg)</i>	<i>50</i>	<i>150</i>	<i>300</i>
<i>Særavgift gjennomsnittstekstil (kr per tekstil)</i>	17	52	103
<i>Mva på særavgift gjennomsnittstekstil (kr per tekstil)</i>	4	13	26
<i>Årlig særavgift inkl. mva per person gitt dagens forbruk (kr)</i>	1 020	3 060	6 120

²⁸ Klima- og miljødepartementet, mai 2025: [Ikke rett fram. Rapport fra Ekspertgruppen for utredning av virkemidler for å fremme sirkulære aktiviteter](#)

<i>Prisendring (inkl. mva)</i>	8 %	25 %	50 %
<i>Etterspørselsvirkning (tusen tonn)</i>	-6	-17	-34
<i>Etterspørselsvirkning (kg per person)</i>	-1	-3	-6
<i>Anslått proveny av særavgift (helårsvirkning, mrd. kroner)</i>	4	11	17

Avgiftsstruktur med stykk- og vektkomponent

I likhet med Ekspertgruppen, anbefaler Framtiden i våre hender at en avgift på nye tekstiler består av en vekt-komponent og en stykk-komponent. Dette vil sikre at avgiften er treffsikker også på lette tekstiler, som ofte er laget av plast og som ofte er å finne i fast- og ultrafast fashion-segmentet. Ekspertgruppen har foreslått tre ulike nivå for vekt-komponenten i avgiftsstrukturen, henholdsvis 50, 150 og 300 NOK pr kg tekstil. Bare for det laveste foreslåtte avgiftsnivået på 50 NOK pr kg tekstil er det foreslått en pris på stykk-komponenten. Her er avgiftsnivået lagt til 15 NOK pr stykk tekstil. De har ikke inkludert stykk-komponent i sine beregninger på proveny- og etterspørselsvirkning i sine tabeller. Ettersom vi mener det er avgjørende med en stykk-komponent for en treffsikker avgiftsstruktur, har vi inkludert stykk-komponenten i våre beregninger.

Etterspørselsvirkning

For å finne etterspørselsvirkningen av en avgiftsstruktur med både vekt- og stykk- komponent, har vi gjort følgende øvelse:

Først ville vi finne hva prisendringen blir når vi legger til grunn 15 NOK per stykk i kombinasjon en avgiftssats på 50 NOK per kg tekstil:

<i>Hva</i>	<i>Faktor</i>
<i>GJ. Snitt avgiftssats per tekstil, kilo og stykk-komponenter (NOK)</i>	32
<i>MVA (NOK)</i>	8
<i>Årlig gjennomsnittlig anslått salgspris per pers, inkl. MVA (NOK)</i>	12 258
<i>Årlig avgift inkl. MVA per person gitt dagens forbruk (NOK)</i>	1 917
<i>Prisendring (%)</i>	16

Når vi slår sammen vekt- og stykk komponenten per tekstil fra rapporten slår vi sammen 15 NOK/stk og 17 NOK/stk, da får vi altså en gjennomsnittlig avgiftssats på 32 NOK per stykk tekstil. Med denne avgiften per stykk tekstil vil prisen på dagens forbruk av tekstiler øke med 1 917 NOK per pers per år. Det vil si en årlig prisendring på forbruk av tekstiler på 14%.

Gitt Ekspertgruppens antakelse om at 1% endring i pris vil føre til 0,75% endring i kjøpt mengde, beregner vi etterspørselsvirkningen av avgift på 32 NOK per tekstil vil være følgende:

Hva Faktor

<i>Endring i volum gitt priselastisitet på -0,75 og 16% prisendring (%)</i>	12
<i>Etterspørselsvirkning (tonn)</i>	- 10 677

En avgiftssats på 32kr per stykk vil altså ha en etterspørselsvirkning som reduserer den totale årlige importen av tekstiler med 10 677 tonn per år.

Utslippsvirkning

Med denne reduksjonen av mengde kan vi beregne hvor mye CO₂-utslipp dette vil redusere. Her har vi brukt utslippsfaktoren Ekspertgruppen selv bruker, på 8,8 kilo CO₂-ekvivalenter per kilo tekstiler. Dette estimatet inneholder ikke andre konsekvenser, som areal-, kjemikalie- eller vannbruk. Det er derfor sannsynlig at utslippsfaktoren for CO₂-ekvivalenter er høyere enn dette anslaget.

Hva Faktor

<i>Utslipp CO₂-ekvivalenter per kilo tekstil (kg)</i>	8,8
<i>Reduserte utslipp ved innføring av avgiftssats på 32 kr per stykk (tonn CO₂-ekvivalenter)</i>	-93 961

En avgift på 32kr per stykk tekstil med dagens forbruk vil avgiften redusere utslipp av 93 961 tonn CO₂-ekvivalenter.

Provenyvirkning

Ett år etter innført avgift antar vi at importmengdene vil være lik som i referanseåret (her 2024). Provenyvirkningen vil det første året se slik ut:

Provenyvirkning det første året

<i>Avgiftssats (NOK/KG)</i>	50
<i>Avgiftssats stykk-komponent (NOK/stk)</i>	15
<i>Kilo importert tekstil 2024</i>	91 000 000
<i>Antall tekstiler</i>	267 647 059
<i>Anslått proveny (NOK)</i>	8 564 705 882

For å beregne hvilken provenyeffekt avgiften vil ha det første året etter at avgiften er innført, tar vi utgangspunkt i tekstilimporten fra 2024 og trekker fra den antatte etterspørselsvirkningen. Resultatet er følgende:

Provenyvirkning år to

<i>Avgiftssats (NOK/KG)</i>	50
<i>Avgiftssats stykk-komponent (NOK/stk)</i>	15

<i>Kilo tekstil (Import 2024 - antatt etterspørselsvirkning)</i>	80 322 591
<i>Antall tekstiler</i>	236 242 914
<i>Anslått proveny (NOK)</i>	7 559 773 246

Siden etterspørselseffekten er negativ, vil det årlige provenyet gradvis reduseres i takt med en forventet årlig reduksjon av importert og etterspurt tekstil.

Når vi i notatet *Tekstilavgift: mindre kast, mer bruk*²⁹ har benyttet 8 000 mill NOK som anslått provenyvirkning på helårsvirkning fra en foreslått avgift, er det en forenkling og gjennomsnittsberegning av provenyvirkning over to første år med en innført avgift på 50 NOK per kilo tekstil og 15 NOK per stykk tekstil.

Andre modelleringer ved høyere avgiftsnivå og utslippsfaktor

Ekspertgruppen satt opp flere alternativer for vekt-komponent i deres forslag til avgift. Disse variasjonene vil ha andre konsekvenser for etterspørselsvirkning og innsparte utslipp. Utslippsberegningen tar ikke høyde for marginale skadekostnader som priser inn de totale miljøkostnadene for produksjon av tekstil. Derfor viser vi her flere scenarioer med andre estimater til utslippsfaktorer og ser hvilke følger dette vil ha for mulige innsparte utslipp.

Vi legger til grunn to utslippsfaktorer. Det øverste nivået er basert på et estimat fra konsulentselskapet Quantis (Measuring Fashion (2018))³⁰ på 39 kilo CO₂-ekvivalenter per kilo importert tekstil. Ekspertgruppens estimat på 8,8 KG CO₂-ekvivalenter per kilo importert tekstil er laveste estimat. Spennet her er svært stort, derfor legger vi også til en median.

Vi antar en samvariasjon mellom stykk-komponent og vekt-komponent i Ekspertgruppens eksempler på avgiftsnivå. Ekspertgruppen bruker 15 NOK per stykk i sitt eksempel med 50 NOK per kilo tekstil. 15 NOK er 0,3*50 NOK. Dermed øker stykk-komponenten til henholdsvis 45 NOK med en kilopris på 150 og 90 NOK med en kilopris på 300. Resultatet er følgende:

Avgift vekt-komponent variasjon

<i>Hva</i>	50	150	300
<i>Stykk-komponent (NOK)</i>	15	45	90
<i>Importverdi (NOK)</i>	37 000 000 000	37 000 000 000	37 000 000 000
<i>Gjennomsnittlig anslått salgspris, inkl. MVA per pers (NOK)</i>	12 258	12 258	12 258
<i>Prisendring (inkl. mva) kun vekt-komponent (NOK)</i>	8 %	25 %	50 %
<i>Avgift per tekstil (NOK)</i>	32	97	193
<i>MVA på avgift gjennomsnittstekstil (NOK)</i>	8	24	48
<i>Prisendring (inkl MVA) (NOK)</i>	1 918	5 813	11 566

²⁹ Framtiden i våre hender, mars 2026: [Tekstilavgift: mer bruk, mindre kast](#)

³⁰ Quantis, 2018: [Measuring fashion. Environmental Impact on the Global Apparel and Footwear Industries Study.](#)

<i>Prisendring prosent (%)</i>	16 %	47 %	94 %
<i>Prosentendring i volum etter priselastisitet (%)</i>	12 %	36 %	71 %
<i>Etterspørselsvirkning (tonn tekstiler)</i>	-10 677	-32 366	-64 398
<i>Utslippsvirkning lavt (tonn CO₂-ekvivalenter)</i>	-93 961	-284 820	-566 703
<i>Utslippsvirkning høyt (tonn CO₂-ekvivalenter)</i>	-416 419	-1 262 270	-2 511 527
<i>Utslippsvirkning median (tonn CO₂-ekvivalenter)</i>	-255 190	-773 545	-1 539 115

Provenyet vil også endre seg om avgiften baseres på de andre avgiftsnivåene. Vi legger til grunn parameterne fra tabellen over og beregningene fra laveste proveny og Ekspertgruppens parametere. Resultatene for proveny år én og år to:

Provenyvirkning det første året

Avgiftsats (NOK/KG)	50	150	300
<i>Avgiftssats stykk-komponent (NOK/stk)</i>	15	45	90
<i>Kilo importert tekstil 2024</i>	91 000 000	91 000 000	91 000 000
<i>Antall tekstiler</i>	267 647 059	267 647 059	267 647 059
<i>Anslått proveny (NOK)</i>	8 564 705 882	25 694 117 647	51 388 235 294

Provenyvirkning ett år etter særavgiften er innført

Avgiftsats (NOK/KG)	50	150	300
<i>Avgiftssats stykk-komponent (NOK/stk)</i>	15	45	90
<i>Kilo tekstil (Import 2024 - antatt etterspørselsvirkning)</i>	80 322 591	58 634 103	26 601 875
<i>Antall tekstiler</i>	236 242 914	172 453 245	78 240 810
<i>Anslått proveny (NOK)</i>	7 559 773 246	16 555 511 485	15 022 235 515

Ettersom etterspørselsvirkningen er negativ, vil høyere avgiftssatser gi prosentvis etterspørselseffekt. Den årlige provenyvirkningen vil derfor reduseres i takt med antatt reduksjon av importert og etterspurt tekstil.

Framtiden i våre hender
Økernveien 94, 0579 Oslo
22 03 31 50 - post@framtiden.no
www.framtiden.no